
STATSFORVALTEREN I AGDER

ONSDAG 17. MARS 2021

Advokat Leif Oscar Olsen:

HVA ER EN GOD KLAGEBEHANDLING?

I INNLEDNING

1. TRE SAMLINGER – TRE TEMA

- Hva er god saksforberedelse?
- Hva er et godt vedtak?
- Hva er god klagebehandling?

2 PERSPEKTIVET: «GOD KLAGEBEHANDLING» - FOR HVEM?

For ...

- Brukeren?
- NAV?
- Statsforvalteren?

3 TEMA I DAG – VIDERE OPPLEGG

- **To hovedtema:**
 - Saksbehandlingen i klagesaker
 - Statsforvalterens kompetanse / prøvelsesadgang i klagesaker

4 KLAGADGANGEN ETTER SOSIALTJENESTELOVEN

- **Sotjl § 41. Anvendelse av forvaltningsloven**

*«Forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.
Avgjørelser om tildeling av sosiale tjenester skal regnes som enkeltvedtak.»*

- **Sotjl § 47 Klage over kommunens vedtak**

«Enkeltvedtak som kommunen har truffet etter denne loven, kan påklages til statsforvalteren.»

- **Nærmere om hva som er enkeltvedtak:** Se Rundskrivet pkt. 5.41.2.7

II

**STATSFORVALTERENS KOMPETANSE I KLAGESAKER
- INNLEDNING**

5 HJEMMELEN FOR STATSFORVALTERENS PRØVING

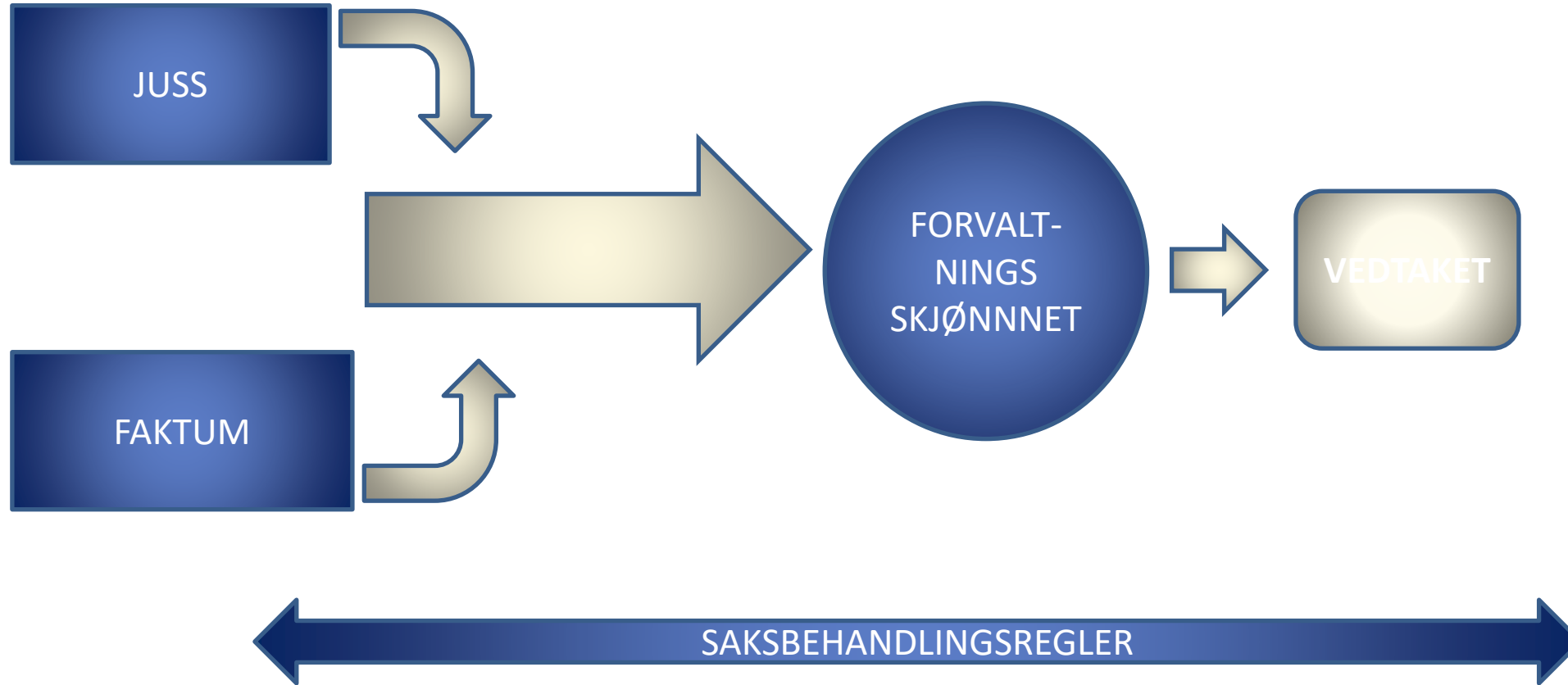
SOTJL § 48

Sotjl § 48. Statsforvalterens kompetanse i klagesaker

«Statsforvalteren kan prøve alle sider av vedtaket. Når det gjelder prøvingen av det frie skjønn, kan fylkesmannen likevel bare endre vedtaket når skjønnnet er åpenbart urimelig.»

- **Hva er «alle sider» av et vedtak»?**
 - Jussen → Lovtolkning & lovanvendelsen
 - Faktum → Tolkning av relevante innhentede opplysninger & bevisvurdering
 - Saksbehandlingen
 - Skjønnsutøvelsen → «Det frie skjønn» /«hensiktsmessighets-skjønnnet»

AVGJØRELSESPROSESSEN

6 PRØVINGEN AV JUSSEN (LOVTOLKNING & LOVANVENDELSEN)

- Kort om «lovtolkning»
- Kort om «lovanvendelsen»
- Viktigheten av å synliggjøre ikke bare hvordan loven er «forstått», men også hvordan den er «anvendt» → *Kommer tilbake til dette!*

MERK: Statsforvalteren prøver disse forhold «fullt ut»

7 PRØVINGEN AV FAKTUM

Tre sentrale spørsmål:

1. Er relevante opplysninger innhentet?

2. «Tolkningen» av opplysningene – ofte motstridende opplysninger

- Hvordan er inntekten, hvordan er familiesituasjonen, hvordan er helsen, hvor store er utgiftene ...

3. «Bevisvurderingen» → hva skal vi legge til grunn om faktum?

- Hva er «mest sannsynlig» – og hvorfor!
- Redegjør for «bevisvurderingen»:
 - Hvorfor vi anser det ene eller det andre som mest sannsynlig, og
 - ikke vær redd for å eksponere usikkerhet → Men konkluder!

MERK: Statsforvalteren prøver disse forhold «fullt ut»

8 PRØVINGEN AV SAKSBEHANDLINGEN

- **Statsforvalteren kontrollerer saksbehandlingen.**
 - Bl.a.:
 - Habilitet
 - Taushetsplikt
 - Kontradiksjon
 - Vedtakenes utforming
 - Vedtakenes begrunnelse
 - ...

MERK: Statsforvalteren prøver disse forhold «fullt ut»

9 PRØVINGEN AV FORVALTNINGSSKJØNNET

- Hva er «forvaltningsskjønnet»?
- Hvorfor er Statsforvalterens kompetanse begrenset når det gjelder skjønnet?

Sotjl § 48 Statsforvalterens kompetanse i klagesaker

«Statsforvalteren kan prøve alle sider av vedtaket. Når det gjelder prøvingen av det frie skjønn, kan statsforvalteren likevel bare endre vedtaket når skjønnet er åpenbart urimelig.»

MERK:

Statsforvalterens kompetanse til å endre et vedtak hvor det er mangler ved skjønnsutøvelsen kan bare endres når skjønnsutøvelsen er «åpenbart urimelig»

III

SAKSBEHANDLINGEN I KLAGESAKER

11 SAKSBEHANDLINGSSREGLER I KLAGESAKER

Fvl § 41. Anvendelse av forvaltningsloven

«Forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.»

Fvl kapittel IV «Om klage»

- Fvl § 33 *«Saksforberedelsen i klagesak»*

11 SAKSBEHANDLINGSSREGLER I KLAGESAKER (forts.)

Fvl § 33 Saksforberedelsen i klagesak

*Om forberedelse m.m. av klagesaker gjelder **kapittel IV og V** tilsvarende, når ikke annet følger av reglene i denne paragraf.*

*Underinstansen skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Den kan **opphøve** eller **endre vedtaket** dersom den finner klagen begrunnet. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal underinstansen **avvise** saken, jfr. dog § 31.*

Når noen reknes som motpart i saken skal underinstansen varsle vedkommende snarest mulig, jfr. likevel § 16 tredje ledd. (873) Samtidig skal settes frist for å gi uttalelse. Varsles klagemotparten ved brev, skal kopi av klagen vedlegges med mindre parten etter § 19 kan nektes adgang til den.

***Blir det ikke truffet avgjørelse som nevnt i annet ledd, skal sakens dokumenter sendes klageinstansen så snart saken er tilrettelagt.** Dersom underinstansen gir til klageinstansen **uttalelse** som partene kan kreve å få se uten hinder av § 19, skal den sende kopi til partene med mindre Kongen er klageinstans.*

Klageinstansen skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Den kan pålegge underinstansen å foreta nærmere undersøkelser m.m.»

12 SAKSFORBEREDELSEN

12.1 Vurdering av klagens formell sider

- *Er klager klageberettiget; jf. fvl. § 28*

- *Er klagefristen overholdt; jf. fvl. §§ 29 og 31.*

- *Formelle krav til selve klagen; jf. fvl. § 32*
 - Evt. frist for rettelse eller utfylling
 - Merk: Veiledningsplikten etter fvl. § 11

- *Vurdere avvisning; jf. fvl. § 33 annet ledd siste pkt.*

«Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal underinstansen avvise saken, jfr. dog § 31»

 - HUSK: Avvisning av en klage er et enkeltvedtak; jf. fvl. § 2 tredje ledd:
 - Skal begrunnes og
 - kan påklages til Statsforvalteren.

12 SAKSFORBEREDELSEN (forts)

12.2 Forberedelsen – tilrettelegging for klagebehandlingen

Fvl § 33 annet ledd: «*Underinstansen skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til.*»

- **Utgangspunktet:**
 - Ta utgangspunktet i «klagernes påstander», og avklar
 - Hva klagen gjelder:
 - Kan gjelde faktiske forhold
 - Kan gjelde momenter som ikke er tatt med i vurderingen
 - ...
 - En viss «silingsadgang» mht helt grunnløse eller åpenbart uriktig anførsler
- **Å «foreta de undersøkelser klagen gir grunn til» innebærer - som ved førstegangsbehandling - at beslutningsgrunnlaget er forsvarlig; jf fvl §17.** Dvs. om det er grunnlag for:
 - En annen rettsanvendelse → har klager likevel rett til sosialhjelp?
 - om et annet faktum skal legges til grunn,
 - om de skal foretas en annen skjønnsmessig vurdering,
 - eller om det er foregått saksbehandlingsfeil

12 SAKSFORBEREDELSEN (forts)

12.3 Realitetsbehandling; jf § 33 andre ledd

NAV «kan **oppheve** eller **endre vedtaket** dersom den finner klagen begrunnet.»

- Opphevelse eller nytt vedtak kan bare skje hvis klagen finnes «begrunnet»
 - *Kan ikke oppheve eller endre til skade for klager*
- **Opphevelse**
 - I utgangspunktet bare aktuelt der det er pålagt plikter; f.eks. vilkår etter sostjl § 20.
 - Opphevelse er et enkeltvedtak, og skal begrunnes og kan påklage

12 SAKSFORBEREDELSEN (forts)

- **Nytt vedtak**

- Treffes nytt vedtak → begrunnes og underrettes som ved ordinært vedtak; jf fvl § 25
- Hvis «delvis medhold» – hva da?
 - Bør bare gjøres der det er rimelig grunn til å tro at klager vil være fornøyd med «delvis medhold».
 - Dette er et nytt vedtak, som evt. kan påklages igjen.
 - Hvis det ilke er grunn til å tro av vedkommende vil være fornøyd med «delvis medhold»:
 - Redegjør overfor statsforvalteren for NAVs nye vurdering. Denne nye vurderingen sendes så i kopi til klager, som kan da kan gi sine evt. supplerende kommentarer; jf. fvl § 33 fjerde ledd:
 - «Dersom [NAV] gir til [Statsforvalteren] uttalelse som partene kan kreve å få se uten hinder av § 19, skal den sende kopi til partene (...)»*

12 SAKSFORBEREDELSEN (forts)

12.4 Ikke medhold i klagen

- Saken sendes Statsforvalteren; jfr. § 33 fjerde ledd)

«Blir det ikke truffet avgjørelse som nevnt i annet ledd (Dvs. opphevelse eller medhold i klagen; tilføyet her), skal sakens dokumenter sendes [statsforvalteren] så snart saken er tilrettelagt. Dersom [NAV] gir til [Statsforvalteren] uttalelse som partene kan kreve å få se uten hinder av § 19, skal den sende kopi til partene (...)»

- **Oppsummert**

- Avvisning
- Realitetsbehandling hvis medhold i klagen
 - Opphevelse, eller
 - Nytt realitetsvedtak
- Ikke medhold i klagen → klagen sendes statsforvalteren

10 OPPSUMMERING SÅ LANGT

Ved klagebehandling:

- Vær bevist på hva - hvilke «sider» av saken klagen gjelder:
 - Uenighet om hvordan jussen er å forstå /hvordan den er anvendt?
 - Uenighet om faktum?
 - Uenighet om selve skjønnsutøvelsen?
 - Kritikk av saksbehandlingen?

IV

STATSFORVALTERENS AVGJØRELSER

- HVA GJØR STATSFORVALTEREN?

13 INNLEDNING

- **Hvorfor dette?**

- Hva er det Statsforvalteren har fokus på?

- Hva er de "vanlige" manglene?

- Min udokumenterbare påstand:

- «Mer det som ikke er skrevet, ikke vurdert og ikke tatt standpunkt til som er mangelfullt, enn mangler ved det om er skrevet, det som er vurdert, de standpunkter som er tatt og de begrunnelser som er gitt.»*

14 VEDRØRENDE FAKTUM

- Dette prøver statsforvalteren ”fullt ut» → Enig eller uenig
- **Redegjør for beslutningsgrunnlaget:**
 - Er alle relevant forhold tatt med i beslutningsgrunnlaget?
 - Hva er lagt til grunn som faktum?
 - Husk å konkludere selv om dere er usikre → Hva er mest sannsynlig?
 - Gi begrunnelse for ditt standpunkt → Det er ingen svakhet å gi uttrykk for usikkerhet!

15 VEDRØRENDE SAKSBEHANDLINGEN

Hva statsforvalteren «prøver»:

- Forvaltningslovens saksbehandlingsregler
- Sosialtjenestelovens saksbehandlingsregler
- Ulovfestede regler om forsvarlig saksbehandling.

Det kan være mangler ved bl.a.

- Habilitet
- «Kontradiksjon»
 - Fvl §§ 16 og 17
 - Sostjl §§ 42 og 43
 - Dokumentinnsynsretten
- Begrunnelsens innhold; jf fvl § 25
 - Jussen
 - Faktum
 - Vurderingene
- ...

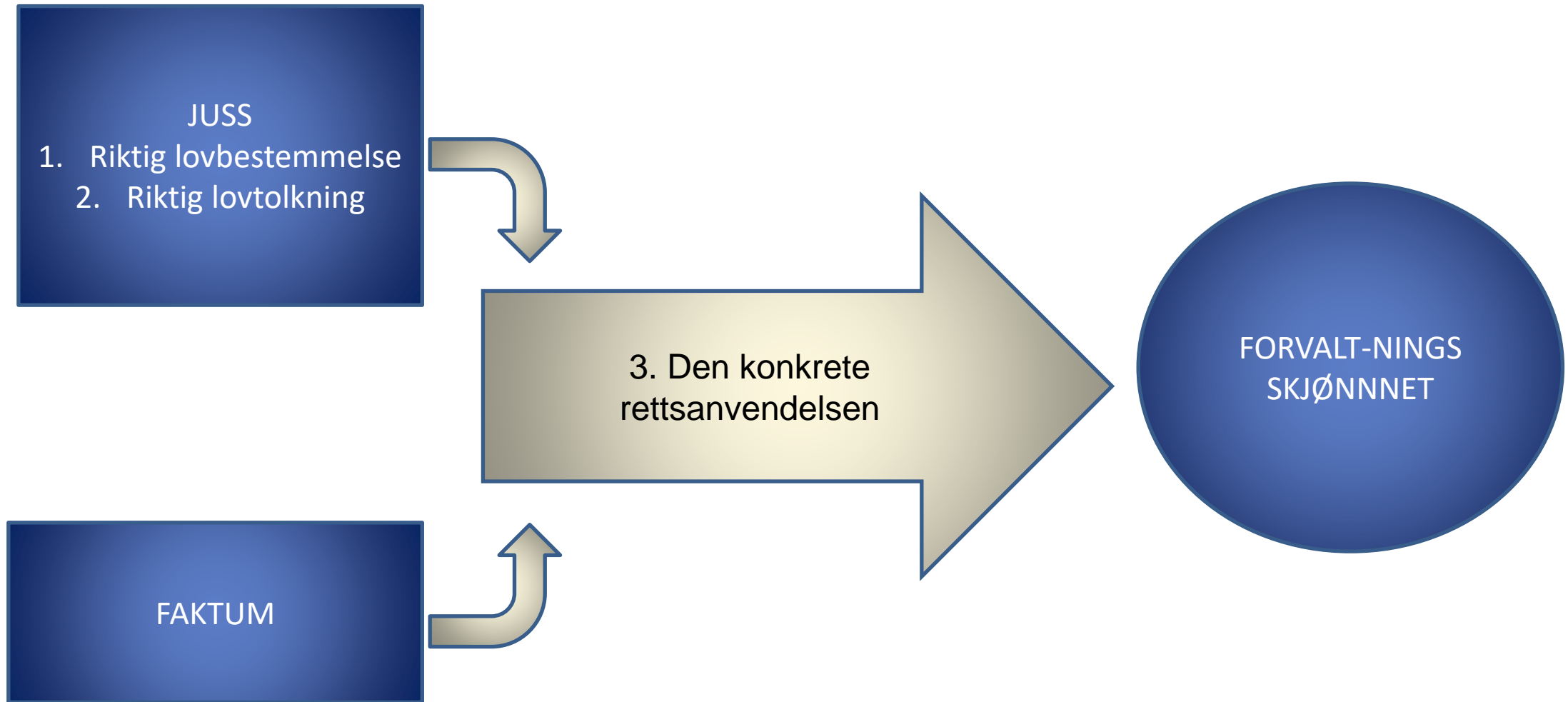
16 VEDRØRENDE JUSSEN

Statsforvalteres prøving av jussen består av tre elementer:

1. Riktig lovbestemmelse?
2. Riktig lovtolkning → Er loven «forstått riktig»?
 - F.eks. er vage ord og uttrykk tolket riktig? (Eks. «livsopphold»)
3. Er loven anvendt riktig i dette tilfelle → Den «konkrete» rettsanvendelsen:
Eks.: Har Peder Ås rett til sosialhjelp i dette tilfelle?

AVGJØRELSESPROSESSEN

«Helsetilsynets klagerundskriv»

«Veileder i behandlingen av klagesaker etter sosialtjenesteloven»

Vurderingstema som er omfattet av statsforvalterens rettsanvendelse:

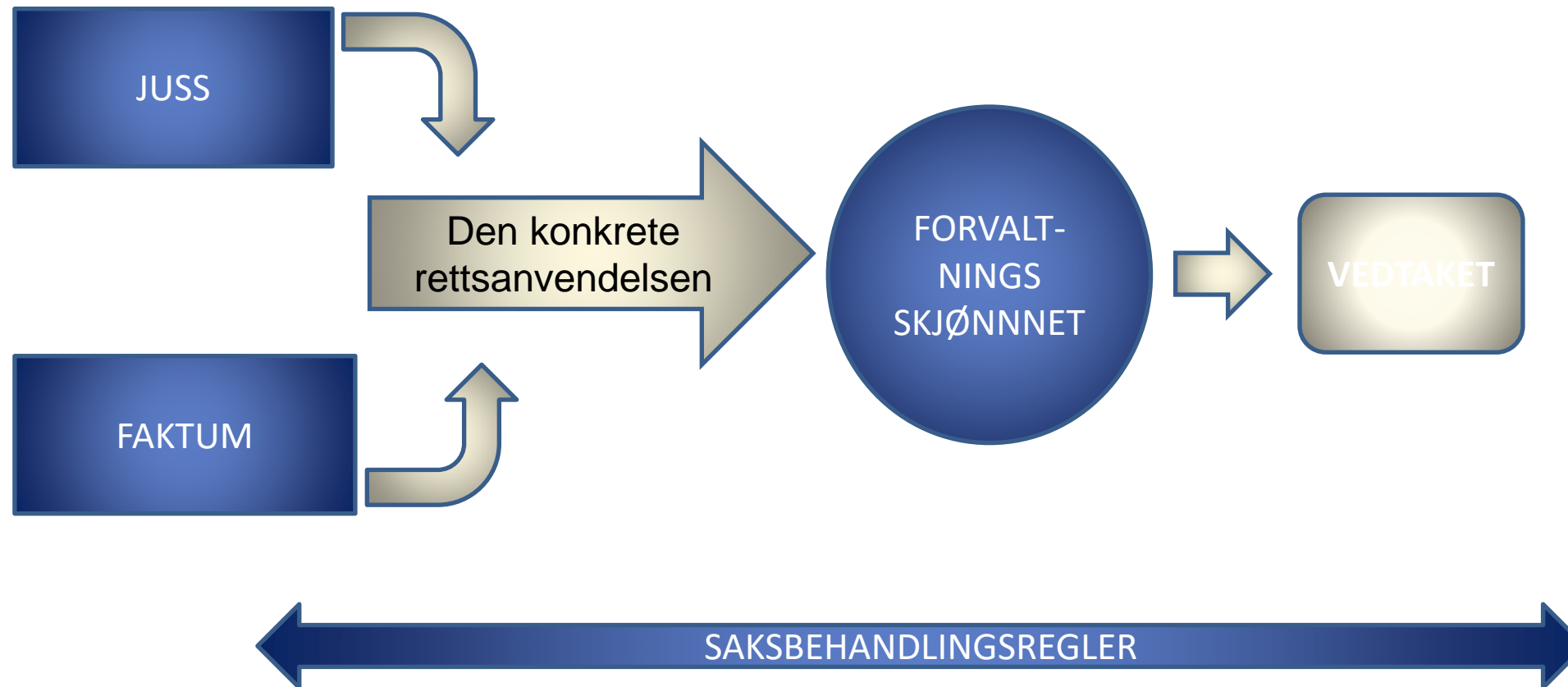
For det første: Om kriteriene for å ha **rett til økonomisk stønad** er oppfylt → Om klageren selv «ikke sørge for» sitt livsopphold, det vil si om klageren kan anses som selvhjulpen. Det innebærer bl.a.

- Vurdering av «livsoppholdsutgifter» → om de utgiften(e) NAV-kontoret har lagt til grunn faller inn under livsoppholdsbegrepet
- Vurdering av selvhjulpen «gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter» → om de inntektskilder NAV-kontoret har lagt til grunn at klageren har eller bør skaffe seg faller inn under dette vilkåret

For det andre: Om det tildelte beløpet sikrer mottakeren et **forsvarlig livsopphold** → et **minstenivå / den «nedre» grense** (Jf. sotjl § 4)

17 VEDRØRENDE SKJØNNSUTØVELSEN

17 VEDRØRENDE SKJØNNSUTØVELSEN (forts)

- **Hva hører inn under dette skjønnnet (det frie skjønn/hensiktsmessighetsskjønnet):**
 - Hvilken ytelse som skal gis
 - Nivået på ytelsen utover et forsvarlig minstenivå
 - Om og evt. hvilke vilkår som stills etter §§ 20 og 20a
- **Statsforvalteren prøvelsesadgang:** Begrenset → Kan bare tilsidesettes dersom skjønnnet er «åpenbart urimelig» (sotjl §

18 OPPSUMMERING

Mye av dette er vanskelig → Særlig grensen mellom den konkrete rettsanvendelsen og utøvelsen av forvaltningsskjønnet («Rettighetsvurderingen» ↔ Den skjønnsmessige utmålingen)

- Vær ikke redde for å uttrykke usikkerhet og tvil
- Prøv å avklar hva klagen «egentlig» dreier seg om → Hvor er vi?
- Vær tydelig i konklusjoner → Hva legges til grunn som faktum – hva er konklusjonene på våre vurderinger ...
- Forklar «hvorfors» → Begrunnelser!

«TRØST» TIL SLUTT:

Jeg er overbevist om at mange som behandler klagesaker hos statsforvalterne ofte også synes dette er vanskelig, er usikre og har tvil ...

AVGJØRELSESPROSESSEN

